

V Bruseli 16. mája 2023  
(OR. en)

9260/23

CULT 62  
RELEX 580  
JAI 601  
COEST 308  
ASIM 58  
AUDIO 46  
CIVCOM 123  
COCON 32  
COHAFA 50  
COPS 238  
IXIM 122  
NDICI 12  
PROCIV 28  
VISA 99

#### VÝSLEDOK ROKOVANIA

---

|          |                                                 |
|----------|-------------------------------------------------|
| Od:      | Generálny sekretariát Rady                      |
| Komu:    | Delegácie                                       |
| Predmet: | Závery Rady o ohrozených a vysídlených umelcoch |

---

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o ohrozených a vysídlených umelcoch, ktoré schválila Rada (vzdelávanie, mládež, kultúra a šport) na zasadnutí 16. mája 2023.

**ZÁVERY RADY O OHROZENÝCH A VYSÍDLENÝCH UMELCOCH**

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

UZNÁVAJÚC

1. význam tvorivých a kultúrnych práv, ktoré sú zakotvené v globálnych<sup>1</sup> aj regionálnych<sup>2</sup> nástrojoch zameraných na ľudské práva, pre zachovanie ľudskej dôstojnosti, kultúrnej rozmanitosti, pluralizmu, demokracie a integrálnej hodnoty kultúry;
2. prácu medzinárodných organizácií v oblasti slobody umeleckého prejavu, napríklad organizácie UNESCO, v ktorej dohovore z roku 2005 sa uznáva potreba prijať opatrenia na ochranu rozmanitosti kultúrnych prejavov, predovšetkým v situáciách, kde môže kultúrnym prejavom hroziť zánik alebo vážne narušenie<sup>3</sup>, a Rady Európy<sup>4</sup>, najmä pokiaľ ide o jej Manifest o slobode prejavu v umení a kultúre v digitálnej ére;

---

<sup>1</sup> Napríklad v článku 27 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, ktorej 75. výročie pripadá na rok 2023, alebo článku 15 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

<sup>2</sup> Okrem iného v Charte základných práv Európskej únie.

<sup>3</sup> Dohovor UNESCO z roku 2005 o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov

<sup>4</sup> Rada Európy na základe Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDLP) uverejnila napríklad správu o slobode umeleckého prejavu a Manifest o slobode prejavu v umení a kultúre v digitálnej ére, v ktorom sa okrem iného uvádza, že obmedzenia slobody prejavu a umeleckej slobody ovplyvňujú celú spoločnosť, okrádajú ju o pluralitu a znižujú vitalitu demokratických procesov.

3. závery Európskej rady z 15. decembra 2022 a 9. februára 2023, v ktorých zopakovala, že dôrazne odsudzuje útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine, potvrdila plnú podporu Únie pre nezávislosť, zvrchovanosť a územnú celistvosť Ukrajiny v rámci jej medzinárodne uznaných hraníc<sup>5</sup> a opätovne potvrdila svoj záväzok posilniť podporu vysídlených osôb<sup>6</sup>;
4. uznesenie Európskeho parlamentu o solidarite s Ukrajinou v oblasti kultúry, v ktorom sa vyjadruje úprimná solidarita s umelcami<sup>7</sup>, keďže pri zotavovaní a obnove Ukrajiny bude umenie a kultúra zohrávať zásadnú úlohu, a víta najmä činnosť ukrajinských umelcov a tvorcov, ktorí svojimi umeleckými počinmi konali proti ruskej invázii<sup>8</sup>;
5. pracovný plán EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026<sup>9</sup>, ktorý obsahuje niekoľko opatrení<sup>10</sup> zameraných na problematiku ohrozených<sup>11</sup> a vysídlených umelcov;

---

<sup>5</sup> EUCO 34/22.

<sup>6</sup> EUCO 1/23.

<sup>7</sup> Vymedzenie pojmu „umelci“ je uvedené v prílohe II.

<sup>8</sup> Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. októbra 2022 o solidarite s Ukrajinou v oblasti kultúry a spoločnom núdzovom mechanizme na kultúrnu obnovu v Európe (2022/2759(RSP)).

<sup>9</sup> Uznesenie Rady o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026 (Ú. v. EÚ C 466, 7.12.2022).

<sup>10</sup> Zameraných napríklad na slobodu umeleckého prejavu, ochranu kultúrneho dedičstva a posilnenie postavenia miestnych kultúrnych a kreatívnych sektorov na Ukrajine a na úlohu kultúry a pracovníkov v oblasti kultúry pri podpore a obrane demokracie a ľudských práv v nestabilných situáciách.

<sup>11</sup> Vymedzenie pojmu „ohrození umelci“ je uvedené v prílohe II.

## VZHLADOM NA TO, ŽE

6. umelci na celom svete zohrávajú dôležitú úlohu v živote, rozvoji a odolnosti spoločnosti a jednotlivcov a mali by mať možnosť takto pôsobiť a zároveň si zachovať tvorivosť a slobodu prejavu;
7. umelcom by sa preto mala v súlade s platnými právnymi predpismi poskytnúť ochrana pred hrozbami a porušeniami práv akéhokoľvek druhu a v akejkol'vek podobe, ktoré ich ohrozujú v dôsledku ich umeleckej práce;
8. útočná vojna Ruska proti Ukrajine je aj útokom na kultúrnu identitu Ukrajiny a kultúrny rozmer zohráva významnú úlohu v rôznych formách podpory pre Ukrajinu;

## ZDÔRAZŇUJÚC

9. odvahu a odhodlanie všetkých umelcov, najmä žien, ktorí vyjadrujú svoj názor cez silu kultúry, aby podporovali spravodlivé a mierové spoločnosti, slobodu a demokraciu, a bojujú proti vojne, prenasledovaniu a neznášanlivosti;
10. významnú úlohu, ktorú umelci žijúci v exile zohrávajú pri podpore mieru, vzájomného porozumenia, slobody, demokracie a kultúrnej rozmanitosti, a to rovnako dnes, ako i v minulosti, a tiež dôležitosť toho, aby sa ohrozeným a vysídleným umelcom poskytla príležitosť pokračovať v ich umeleckej práci a ďalej podávať svedectvo o prebiehajúcich udalostiach;
11. skutočnosť, že na celom svete sú krajiny, kde umelci nemôžu bezpečne pokračovať vo svojej umeleckej práci, pretože demokratické hodnoty sú v nich potláčané alebo zakázané, vrátane ruských a bieloruských umelcov, ktorí sú kritickí voči režimu, a preto sú obzvlášť vystavení hrozbám a prenasledovaniu;
12. skutočnosť, že útočná vojna Ruska proti Ukrajine vyvolala rozsiahle vysídľovanie ukrajinských občanov a humanitárnu krízu v rozsahu, aký Európa nevidela od druhej svetovej vojny, s obrovskými následkami, a to aj pre umelcov a ich slobodu prejavu, a znova potvrdila, že je potrebné, aby Európa bola pripravená poskytovať podporu ohrozeným a vysídleným umelcom v krátkodobom aj dlhodobom horizonte prostredníctvom vhodných inštitucionálnych a právnych rámcov;

## VÍTA

13. opatrenia, ktoré prijala EÚ a jej členské štáty s cieľom poskytnúť bezpečné útočisko<sup>12</sup> umelcom vrátane študentov umenia a nezávislých novinárov<sup>13</sup>, ktorí utekajú pred útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine, a iniciatívy prijaté v rámci programu Kreatívna Európa<sup>14</sup> na podporu ukrajinských umelcov postihnutých vojnou, ako aj programu Erasmus+ na podporu ukrajinských študentov umenia;

## VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY NA VHODNEJ ÚROVNI A PROSTREDNÍCTVOM VHODNÝCH INŠTITUCIONÁLNYCH A PRÁVNÝCH RÁMCOV:

14. zvážili prijatie ďalších opatrení na posilnenie schopnosti ponúkať bezpečné útočiská a „mestá poskytujúce útočisko“<sup>15</sup> ohrozeným a vysídleným umelcom z rôznych častí sveta a prispeli k vytváraniu sietí pre takýchto umelcov;
15. zvážili prípadnú zmenu bežných umeleckých pobytov na núdzové s prihliadnutím na potreby ohrozených a vysídlených umelcov vrátane tých, ktorí utekajú kvôli ruskej útočnej vojne proti Ukrajine;
16. zvážili uplatňovanie dlhodobého a holistického prístupu pri prijímaní ohrozených a vysídlených umelcov a ich rodín a doplnili naliehavo potrebné bezpečné útočiská o možnosti stať sa súčasťou miestneho spoločenstva a kultúrneho života a naďalej umelecky pôsobiť a prejavovať sa a podporovali štúdium jazyka hostiteľskej krajiny;

---

<sup>12</sup> Vymedzenie pojmu „bezpečné útočisko“ je uvedené v prílohe II.

<sup>13</sup> Pozri napríklad závery Rady (2022/C 245/04) o ochrane a bezpečnosti novinárov a iných pracovníkov médií, v ktorých sa členské štáty a Komisia vyzývajú, aby podporovali nezávislých novinárov a pracovníkov médií v exile, najmä z krajín ako sú Ukrajina, Bielorusko a Ruská federácia.

<sup>14</sup> Európska komisia, Podpora ukrajinských umelcov, kultúrnych a kreatívnych pracovníkov a organizácií.

<sup>15</sup> Vymedzenie pojmu „mestá poskytujúce útočisko“ je uvedené v prílohe II.

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, EURÓPSKU KOMISIU A VYSOKÉHO PREDSTAVITEĽA ÚNIE PRE ZAHRANIČNÉ VECI A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU<sup>16</sup>, ABY V RÁMCI SVOJICH PRÍSLUŠNÝCH PRÁVOMOCÍ A NA PRIMERANÝCH ÚROVNIACH:

17. udržiavali dialóg s ukrajinskými partnermi o spôsoboch, ako pokračovať v podpore ukrajinského kultúrneho a kreatívneho sektor, a podporovali propagáciu ukrajinskej kultúry v EÚ za účasti ukrajinských umelcov vrátane ohrozených a vysídlených umelcov a kultúrnych organizácií pri plnom rešpektovaní autonómie a rozmanitosti kultúrneho sektora;
18. prijali prostredníctvom všetkých relevantných kanálov opatrenia na podporu a ochranu umeleckej slobody a práv umelcov na celom svete vrátane práva tvoriť bez cenzúry alebo zastrašovania;
19. pokračovali v podpore umelcov nachádzajúcich sa v EÚ, ktorí sú ohrození alebo boli vysídlení v dôsledku činnosti represívnych režimov alebo vojny, najmä ruskej útočnej vojny proti Ukrajine, alebo v dôsledku ich boja proti represívnym režimom alebo vojne;
20. pred podávaním pravidelných správ k dohovoru UNESCO z roku 2005<sup>17</sup> uskutočnili konzultácie so subjektmi, ktoré poskytujú bezpečné útočiská pre ohrozených a vysídlených umelcov, a v prípade potreby túto problematiku zahrnuli do uvedených správ;

---

<sup>16</sup> Rešpektujúc zásadu subsidiarity stanovenú v článku 5 Zmluvy o EÚ.

<sup>17</sup> Dohovor UNESCO z roku 2005 o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov, článok 9.

VYZÝVA KOMISIU A VYSOKÉHO PREDSTAVITEĽA ÚNIE PRE ZAHRANIČNÉ VECI A  
BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU, ABY:

21. sprístupnili komplexný prehľad s aktuálnymi informáciami o pomoci EÚ a bilaterálnej pomoci členských štátov v oblasti kultúry a tvorivých sektorov určenej pre Ukrajinu, a to vrátane pomoci ohrozeným a vysídleným ukrajinským umelcom;
  22. prispievali k vytváraniu sietí a výmene informácií, najlepších postupov a skúseností medzi členskými štátmi a neštátnymi subjektmi, ktoré podporujú ohrozených a vysídlených umelcov;
  23. podporovali medziodvetvovú nadnárodnú politickú spoluprácu v oblasti slobody umeleckého prejavu vrátane podporných opatrení pre ohrozených a vysídlených umelcov, pričom sa zohľadnia skúsenosti z výzvy programu Kreatívna Európa na podporu osôb vysídlených z Ukrajiny a ukrajinských kultúrnych a kreatívnych sektorov.
-



**Odkazy**

- Charta základných práv Európskej únie (2000/C 364/01)
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o akčnom pláne pre európsku demokraciu (COM/2020/790 final)
- Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Séria zmlúv Rady Európy 005, Rada Európy, 1950
- Závery Rady o ochrane a bezpečnosti novinárov a iných pracovníkov médií (Ú. v. EÚ C 245, 28.6.2022, s. 5)
- Uznesenie Rady o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026 (Ú. v. EÚ C 466, 7.12.2022, s. 1)
- Vyhlásenie konferencie ministrov kultúry Rady Európy „Tvorba našej budúcnosti: tvorivosť a kultúrne dedičstvo ako strategické zdroje pre rozmanitú a demokratickú Európu, 1. apríla 2022
- Vyhlásenie európskych ministrov zodpovedných za kultúru, audiovizuálny sektor a médiá, stretnutie v Angers, upravené v roku 2022
- Európska komisia, EÚ podporuje Ukrajinu prostredníctvom kultúry, upravené v roku 2022

- [Závery Európskej rady z 15. decembra 2022, EUCO 34/22](#)
- [Závery Európskej rady z 9. februára 2023, EUCO 1/23](#)
- [Závery Európskej rady z 23. marca 2023, EUCO 4/23](#)
- Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. októbra 2022 o solidarite s Ukrajinou v oblasti kultúry a spoločnom núdzovom mechanizme na kultúrnu obnovu v Európe (2022/2759(RSP))
- Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. decembra 2022 o vykonávaní Novej európskej stratégie pre kultúru a stratégie EÚ pre medzinárodné vzťahy v oblasti kultúry (2022/2047(INI))
- International Cities of Refuge Network, ICORN (Medzinárodná sieť miest poskytujúcich útočisko): *What is ICORN* (Čo je ICORN), upravené v roku 2023 Odkaz: <https://icorn.org/what-icorn> (navštívené 20. marca 2023)
- OECD: *Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine* (Politické riešenia následkov vojny na Ukrajine), upravené v roku 2022
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/818 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje program Kreatívna Európa (na obdobie 2021 až 2027) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1295/2013 (Ú. v. EÚ L 189, 28.5.2021, s. 34)
- Riadiaci výbor Rady Európy pre kultúru, dedičstvo a krajinu (CDCPP): Jaroslav Andel, Giuliana De Francesco, Kata Krasznahorkai, Mary Ann DeVlieg, Sara Whyatt s podporou Levana Kharatišviliho: *Manifesto on the Freedom of Expression of Arts and Culture in the Digital Era* (Manifest o slobode prejavu v umení a kultúre v digitálnej ére), upravené v roku 2020

- Riadiaci výbor Rady Európy pre kultúru, dedičstvo a krajinu (CDCPP): *Free to Create: Artistic Freedom in Europe – Council of Europe Report on The Freedom of Artistic Expression* (Slobodná tvorba: sloboda umeleckého prejavu v Európe – správa Rady Európy o slobode umeleckého prejavu), upravené v roku 2023
  - Dohovor UNESCO z roku 2005 o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov, upravené v roku 2015
  - UNHCR, Situácia ukrajinských utečencov, údaje aktualizované v decembri 2022
  - Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov, Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, A/RES/2200, 1966
  - Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov, Všeobecná deklarácia ľudských práv. Rezolúcia Valného zhromaždenia 217 A(III), 1948
-

**Vymedzenie pojmov**

Na účely týchto záverov Rady sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

umelec: vymedzenie pojmu „umelec“ sa má chápať široko vrátane všetkých profesionálov v kultúrnych a kreatívnych sektoroch vymedzených v článku 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/818 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje program Kreatívna Európa (na obdobie 2021 až 2027) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1295/2013;

bezpečné útočisko: „bezpečné útočisko“ sa vymedzuje ako možnosť pre umelcov, ktorí sú ohrození vo svojich domovských krajinách, aby získali ochranu a, ak si to želajú, mohli ďalej umelecky pôsobiť na inom mieste počas obmedzeného obdobia;

ohrození umelci: umelci, ktorí sú ohrozovaní ozbrojenými konfliktmi, prenasledovaním alebo útlakom;

núdzový pobyt: priestor na dočasné premiestnenie ohrozených umelcov, pričom sa im poskytne ubytovanie a možnosti pokračovať v práci na bezpečnom mieste. núdzový pobyt možno zriadiť v rámci existujúcich pobytových programov pre umelcov alebo vytvorením nových pobytov pre umelcov osobitne na účely podpory vysídlených umelcov utekajúcich pred ozbrojeným konfliktom;

mestá poskytujúce útočisko: podľa Medzinárodnej siete miest poskytujúcich útočisko sú „mestá poskytujúce útočisko“ mestá alebo regióny poskytujúce útočisko ohrozeným spisovateľom a umelcom, ktoré podporujú slobodu prejavu, bránia demokratické hodnoty a podporujú medzinárodnú solidaritu. Členské mestá ICORN ponúkajú dlhodobé, ale dočasné útočisko tým, ktorí sú priamo ohrození v dôsledku svojej tvorivej činnosti<sup>18</sup>.

---

<sup>18</sup> Medzinárodná sieť miest poskytujúcich útočisko.